

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W GDAŃSKU**

RGD.61-38/08/IW

Gdańsk, 22 września 2008r.

DECYZJA NR RGD. 42/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy: Wandzie Kawiak prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą: Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem w Gdyni

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów** polegającej na stosowaniu następujących postanowień wzorca *Umowy Nr ...* wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.):

1. § 4 pkt. 4 o treści: „*W przypadku powstania opóźnienia w płatnościach czesnego, naliczana będzie kara umowna w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki po 10 – tym danego miesiąca płatności.*”
2. § 4 pkt. 5 o treści: „*Jeżeli zwłoka przekracza dwa miesiące, dyrektor ma prawo skreślić wychowanka z listy i pobrać czesne powiększone o 50%.*”

i przyjęciu zobowiązania ww. przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez usunięcie wskazanych uchybień w treści kwestionowanych postanowień umownych, nakłada się na przedsiębiorcę: Wandę Kawiak prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem w Gdyni obowiązek wykonania tego zobowiązania w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez:

- a) wprowadzenie zmian we wzorcu *Umowy NR ...* zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami oraz
- b) wycofanie z istniejących w obrocie prawnym umów postanowień kwestionowanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poprzez podjęcie działań zmierzających do aneksowania tych umów.

**80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30
TEL./FAX (058) 346-29-32, 346-29-33, 301-51-75**

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939) - w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - nakłada się na przedsiębiorcę: Wandę Kawiak prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem w Gdyni obowiązek przekazania informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz doręczenia dowodów na okoliczność zawarcia nowych umów według nowo opracowanego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 17 czerwca 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W I kwartale 2008 r. przeprowadzono postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedszkola niepubliczne, działające na terenie województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, pod kątem zgodności postanowień zawartych w tych wzorcach z przepisami Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W ramach postępowania wyjaśniającego dokonano m.in. analizy wzorca umowy o nazwie: *Umowa Nr ...* stosowanego przez Panią Wandę Kawiak prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem z siedzibą w Gdyni, zwana dalej „*Przedsiębiorcą*” lub „*Punktem opieki nad dzieckiem*”. Kontrola ww. wzorca wykazała, że zawarto w nim postanowienia, które mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów, w związku ze stosowaniem postanowień umownych uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „*SOKiK*”, za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „*Rejestrem*”.

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem nr 191 z dnia 22 kwietnia 2008 r., zmienionym następnie postanowieniem nr 350 z dnia 22 lipca 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „*Prezesem Urzędu*” lub „*Prezesem UOKiK*”, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Panią Wandę Kawiak prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem z siedzibą w Gdyni praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu *Umowy Nr ...* następujących postanowień:

1. § 4 pkt. 4 o treści: *„W przypadku powstania opóźnienia w płatnościach czesnego, naliczana będzie kara umowna w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki po 10 – tym danego miesiąca płatności.”*
2. § 4 pkt. 5 o treści: *„Jeżeli zwłoka przekracza dwa miesiące, dyrektor ma prawo skreślić wychowanka z listy i pobrać czesne powiększone o 50%.”*

Przedsiębiorca - w odpowiedzi z dnia 12 maja 2008 r. na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, uzupełnionej pismem z dnia 17 czerwca 2008 r. - przedłożył nowo opracowany wzorzec *Umowy Nr ...*, informując że nowy wzór Umowy będzie obowiązywał w roku szkolnym 2008/2009, a aneksy do umów już zawartych zostaną podpisane do dnia 30 września 2008 r.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Działalność gospodarcza prowadzona przez Wandę Kawiak pod nazwą Przedszkolak Punkt opieki nad dzieckiem w Gdyni wpisana została przez Prezydenta Miasta Gdyni do ewidencji działalności gospodarczej pod numerem 40823 tak więc Wanda Kawiak jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zasady działania Punktu opieki nad dzieckiem zostały określone w opracowanym przez Przedsiębiorcę Regulaminie.

W ramach prowadzonej działalności Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy określające zasady świadczenia usług wychowania przedszkolnego.

Wszczynając postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów Prezes Urzędu zakwestionował postanowienia § 4 pkt 4 i 5 wzorca umowy o następującej treści: *„W przypadku powstania opóźnienia w płatnościach czesnego, naliczana będzie kara umowna w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki po 10 – tym danego miesiąca płatności.”* oraz *„Jeżeli zwłoka przekracza dwa miesiące, dyrektor ma prawo skreślić wychowanka z listy i pobrać czesne powiększone o 50%.”* uznając je za tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru odpowiedni pod następującymi pozycjami: .

Poz. 726: *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04);

Poz. 791: *„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 38/05).

Poz. 1016: *„W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 135/05).

Poz. 1198: „Słuchacz zobowiązany jest do opłacenia kursu w wyznaczonych przez Organizatora terminach. Nieopłacenie raty w wyznaczonym terminie powoduje skreślenie z listy uczestników kursu, utratę prawa do rabatu za kontynuację w przyszłości oraz naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 18 maja 2006 r. sygn. akt XVII Amc 64/05).

W toku postępowania Przedsiębiorca przedłożył – jako załącznik do pisma z dnia 12 maja 2008 r. – nowy wzorec Umowy, w którym postanowienia regulujące zasady naliczania kar za nieterminowe uiszczanie przez rodziców/opiekunów opłat za korzystanie z usług opieki nad dzieckiem oraz tryb skreślenia dziecka z listy wychowanków uregulowano w następujący sposób:

- ✓ § 4 pkt. 4 nowego wzorca stanowi, że: *„W przypadku powstania opóźnienia w płatnościach chesnego, naliczane będą odsetki, których wysokość w stosunku rocznym wynosić będzie czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.”*, natomiast zgodnie z
- ✓ § 4 pkt. 5 nowego wzorca: *„Jeżeli zwłoka przekracza dwa miesiące, dyrektor Placówki może wyznaczyć dodatkowy termin do dokonania zapłaty z zagrożeniem, iż niedokonanie wpłaty w wyznaczonym terminie spowoduje skreślenie wychowanka z listy przez Placówkę, jak też Placówka wystąpi z roszczeniami o zapłatę odszkodowani.”*

Tak więc, w nowo opracowanym wzorcu umowy znalazły się zapisy, zgodnie z którymi:

- ✓ wysokość odsetek za nieterminowe regulowanie przez rodziców/opiekunów należnych Przedsiębiorcy opłat w stosunku rocznym została ustalona na poziomie dopuszczalnych odsetek maksymalnych (zgodnie art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnych nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego),
- ✓ w przypadku nie wywiązywania się przez konsumenta z obowiązku terminowego uiszczania należnych Przedsiębiorcy opłat za świadczone usługi opieki nad dzieckiem, dziecko może zostać skreślone z listy wychowanków po nieuregulowaniu płatności w terminie wskazanym w pisemnym wezwaniu do zapłaty zaległości.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Powołany wyżej przepis ustawy zawiera w pkt 1-3 przykładowe wyliczenie praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten nawiązuje do stosowania klauzul wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji oraz szeroko ujmowanego prawa konsumenta do informacji.

„Zbiorowe interesy konsumentów” to prawa nieograniczonej liczby konsumentów. Nie stanowią one przy tym sumy indywidualnych interesów dającej się określić, nawet licznej, grupy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

W uchwale 7 sędziów z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹ *„...jest stosowanie identycznej klauzuli jak wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru (...)*”. Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *„...praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru.”*

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Wczynając postępowanie administracyjne Prezes Urzędu zakwestionował praktykę Przedsiębiorcy polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim wzorca umowy, w którym zawarte zostały postanowienia o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Po pierwsze, zakwestionowane zostały m.in. postanowienia § 4 pkt 4 i 5 wzorca Umowy regulujące wysokość dodatkowych opłat za nieterminowe regulowanie przez rodziców/opiekunów należności za usługi opieki nad dzieckiem. Postanowienia te, w przypadku powstania opóźnienia w płatnościach czesnego, przewidują możliwość naliczania kary umownej w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki po 10 – tym danego miesiąca płatności, a w przypadku, jeżeli zwłoka przekraczała dwa miesiące – dają Przedsiębiorcy prawo pobrania czesnego powiększonego o 50%.

Cytowane wyżej postanowienie § 4 pkt 4 wzorca umowy nakłada na konsumenta obowiązek zapłaty kary umownej w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatności czesnego po 10 – tym danego miesiąca. Natomiast postanowienie § 4 pkt 5 wzorca umowy

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

stanowi, że przedsiębiorca – w przypadku zwłoki przekraczającej dwa miesiące – może pobrać czesne powiększone o 50% nie definiując, czy jest to kara umowne, czy odsetki karne. W ocenie Prezesa Urzędu ww. dodatkowym opłatom nie można przypisać im charakteru kar umownych, ponieważ zgodnie z art. 483 § 1 *Kodeksu cywilnego*, będącego podstawą do zastosowania kary umownej, przewiduje się jej zastrzeżenie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Zastrzeżona w ww. postanowieniu § 4 pkt 4 „kara umowna”, a w postanowieniu § 4 pkt 5 – „powiększone czesne” w opinii Prezesa Urzędu - stanowi w istocie odsetki za zwłokę konsumenta w wykonaniu zobowiązania pieniężnego.

Zdaniem Prezesa Urzędu, określenie odsetek umownych na poziomie 1 za każdy dzień zwłoki w płatności czesnego po 10 – tym danego miesiąca i na poziomie 50% należnego czesnego w przypadku zwłoki przekraczającej dwa miesiące, powoduje, że obliczone odsetki umowne będą znacznie wyższe od obowiązującej stawki odsetek ustawowych, w tym również odsetek maksymalnych - przewidzianych w przepisach *Kodeksu cywilnego*. Zgodnie z art. 359 § 2¹ *k.c.* „maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne)”. Obecnie wskaźnik ten wynosi 7,50 %, w 2007 r. kształtował się na poziomie od 5,75 proc. do 6,7 proc.² Tym samym maksymalne odsetki ustawowe nie mogą aktualnie przekraczać poziomu 30 % (4 x 7,50 %) w skali roku. Należy ponadto zaznaczyć, że zgodnie z art. 359 § 2² *k.c.*, „jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne”. Natomiast w myśl przepisów art. 359 § 2³ *k.c.* – „postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych (...). W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy”.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienia te są tożsame m.in. z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi w pozycjach m.in.: 791, 1016 i 1198 rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 21 listopada 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 135/05) - uznał za niedozwolone postanowienie umowne klauzulę, o następującej treści: „W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty.” (poz. 1016 rejestru).

Podobne do wyżej wymienionych postanowienie – lecz przewidujące jeszcze niższe odsetki umowne - uznano za niedozwolone wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 38/05). W wyniku wydania tego wyroku, pod pozycją 791 rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone wpisano postanowienie, o następującej treści: „W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”. w uzasadnieniu przedmiotowego wyroku podkreślono, że - zgodnie z art. 385¹ § 1 *Kodeksu cywilnego* - niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki

² Por. na: <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/Dzienne/Stopy.htm>.

charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

W uzasadnieniach wyroku z dnia 18 maja 2006 r., sygn. akt XVII AmC 64/05, SOKiK uznał, że postanowienie wzorca umownego o treści „*Słuchacz zobowiązany jest do opłacenia kursu w wyznaczonych przez Organizatora terminach. Nieopłacenie raty w wyznaczonym terminie powoduje skreślenie z listy uczestników kursu, utratę prawa do rabatu za kontynuację w przyszłości oraz naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki*” (poz. 1198 rejestru) z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumentów, poprzez spełnienie przesłanek art. 385¹ § 1 kc i art. 385³ pkt 17 kc stanowią niedozwolone postanowienie umowne.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 4 pkt 4 i 5 stosowanego przez Przedsiębiorcę wzorca umowy, określające wysokość kary i dodatkowej opłaty za nieterminowe regulowanie należności, mieszczą się w hipotezie klauzul 791, 1016 i 1198 wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Po wtóre, wyniki porównania treści § 4 pkt 5 wzorca umowy z treścią klauzuli wpisanej na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod pozycją 726 o treści: „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*” wskazują na identyczność skutków wywoływanych przez te uregulowania, których nie niweluje odrębność sformułowań.

W uzasadnieniu przywołanego wyroku SOKiK stwierdził, że zapis o treści „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*” narusza dobre obyczaje i interesy konsumentów tj. art. 385¹ kc.

Art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Konsument jako słabsza strona stosunku prawnego stając wobec przedsiębiorcy – profesjonalisty podlega szczególnej ochronie. W szczególności naruszają w sposób rażący interesy konsumentów działania przedsiębiorcy sprzeczne z przepisami prawa. Art. 491 § 1 kc stanowi, że gdy jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania zobowiązania z zaznaczeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Chociaż powyższy przepis posiada charakter dyspozytywny, tzn. zależny od woli stron to jego treść jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym i stanowi jeden z jego dobrych obyczajów. Powyższe potwierdza również choćby wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 stycznia 2000 r. (sygn. akt IAca 817/99), w którym sąd orzekł, iż „*sama zwłoka w spełnieniu świadczenia nie daje podstaw do odstąpienia od umowy w świetle art. 491 § 1 kc, który warunkuje jego skuteczność od wyznaczenia drugiej stronie odpowiedniego, dodatkowego terminu*”.

Dobre obyczaje we wzajemnych relacjach Przedsiębiorcy i konsumentów wymagają, aby w omówionym przypadku zastosowanie znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym, dopiero po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Przedsiębiorca winien mieć zapewnione prawo do odstąpienia od umowy i skreślenia dziecka z listy wychowanków.

Zdaniem Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienia § 4 pkt 5 wzorca umowy, pomimo różnic w treści, są tożsame z cytowaną wyżej klauzulą niedozwoloną. Postanowienia te regulują kwestie związane z rozwiązaniem umowy przez Przedsiębiorcę i skreśleniem dziecka z listy wychowanków w przypadku niewykonania bądź nienależytego wykonywania świadczenia przez konsumenta. Wywołują one tożsame skutki prawne co ww. postanowienie Rejestru, wiążąc prawo Przedsiębiorcy do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia i skreślenia dziecka z listy wychowanków z niewykonaniem zobowiązania przez konsumenta, bez uprzedniego wyznaczenia konsumentowi dodatkowego terminu do jego wykonania.

Analiza porównawcza zakwestionowanych postanowień wzorców umowy oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienia wyczerpują przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowane zapisy umowy nie mają wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, że mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że uprawdopodobniona została bezprawność działania Przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Do stwierdzenia stosowania przedmiotowych praktyk niezbędne jest ponadto wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczyło tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować potencjalnych klientów Przedsiębiorcy. Niezgodnym z prawem działaniem Przedsiębiorcy mogła bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszystkie osoby do których adresowana jest oferta przedsiębiorcy.

Przedsiębiorca zobowiązał się do wprowadzenia od nowego roku szkolnego 2008/2009 wzorca Umowy o zmienionym brzmieniu postanowień § 4 pkt 4 i 5 i aneksowania umów zawartych z rodzicami na podstawie wzorca umowy zawierającego kwestionowane postanowienia do dnia 30 września 2008 r. .

W świetle powyższego, w niniejszej sprawie zachodzą podstawy do zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 powołanej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zdaniem Prezesa Urzędu, w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki do wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Okoliczności sprawy uprawdopodobniają stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na posługiwaniu się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi, w których zamieszczone zostały klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Przedsiębiorca zobowiązał się do podję-

cia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym powyżej naruszeniom poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z nowo opracowanym wzorcem, z którego niedozwolone postanowienia umowne zostały usunięte. W nowo opracowanym wzorcu wysokość odsetek za nieterminowe regulowanie przez rodziców/opiekunów należnych Przedsiębiorcy opłat w stosunku rocznym oraz zasady skreślenia dziecka z listy wychowanków zostały określone w następujący sposób:

- § 4 ust. 4 nowego wzorca Umowy otrzymał następujące brzmienie: *„W przypadku powstania opóźnienia w płatnościach czesnego, naliczane będą odsetki, których wysokość w stosunku rocznym wynosić będzie czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.”*

- zgodnie z § 4 pkt. 5 nowego wzorca: *„Jeżeli zwłoka przekracza dwa miesiące, dyrektor Placówki może wyznaczyć dodatkowy termin do dokonania zapłaty z zagrożeniem, iż niedokonanie wpłaty w wyznaczonym terminie spowoduje skreślenie wychowanka z listy przez Placówkę, jak też Placówka wystąpi z roszczeniami o zapłatę odszkodowani.”*

Zaproponowane przez Przedsiębiorcę zmiany kwestionowanych postanowień wzorca umowy uwzględniają, w ocenie Prezesa Urzędu, obowiązujące przepisy prawa.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przekazania - w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji – informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz dostarczenia dowodów na okoliczność zawarcia umów według nowo opracowanego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 17 czerwca 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i konsumentów
Dyrektor Delegatury w Gdańsku

Roman Jarząbek

Otrzymuje:

Pani Wanda Kawiak
Przedszkolak
Punkt opieki nad dzieckiem
ul. Długa 7 a
81- 622 Gdynia